

N:o 25.

Ank. till Riksd. kansli den 24 februari 1899, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring af 65 § utsökningslagen och 30 § konkurslagen.

Uti 65 § utsökningslagen stadgas, att der utväg saknas till nödortfigt underhåll, skola från utmätning undantagas, bland annat, nödiga arbetsredskap eller andra lösören, dock ej öfver ett värde af sjuttiofem kronor, och i 30 § konkurslagen finnes en motsvarande bestämmelse, i det der föreskrifves, att gäldenär skall, der han sig ej annorledes försörja kan, vara berättigad från konkursboet utbekomma och behålla nödiga arbetsredskap eller andra lösören, dock ej öfver nyss angifna värde.

Ändring i dessa bestämmelser har vid innevarande riksdag blifvit ifrågasatt uti en i Andra Kammaren af herr *Bergmark* väckt och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 94, i hvilken föreslagits, att Riksdagen måtte för sin del besluta, i hvad det rör landsbygden, att i stället för siffran 75 i 65 § utsökningslagen och 30 § konkurslagen skall införas siffran 300.

Till stöd för detta förslag anför motionären i hufvudsak:

En hvar, som varit i tillfälle att på nära håll iakttaga verkan af bestämmelserna i nu gällande lag, jemförda med den äldre lagens, der bestämmelsen om 75 kronors värde saknades, måste erkänna det relativt humana i de-

samma, men motionären trodde ej, att beloppet 75 kronor under alla förhållanden vore det rätta.

Om man jemförde existensvilkoren för arbetarebefolkningen i städerna och motsvarande samhällsklass å landet, funne man att dessa vore mycket olika.

Vore det blott den förstnämnda eller i allmänhet arbetare, anstälde hos andra, som kunde blifva föremål för ifrågavarande lagrums tillämpning, vore sannolikt icke någon höjning af nämnda belopp behöflig, ty vilkoren för sin existens, nemligen arbete, verktyg och redskap, finge de hos arbetsgifvaren samt följaktligen sin aflöning och dermed sitt dagliga bröd. Oberoende af utmätning eller konkurs fortginge deras arbete, utan afbrott stode deras arbetsförtjenst till deras förfogande och någon synnerlig olägenhet kunde icke sägas uppstå derigenom, att deras husgeråd eller lösören reducerades till ett värde af 75 kronor.

Annorlunda stälde sig förhållandet för de med dem närmast likställda å landet, nemligen mindre jordegare, mindre arrendatorer, brukare, torpare o. s. v. Arbetare vore dessa lika väl som de andra; skilnaden vore blott den, att då de förra funne sin utkomst genom att arbeta hos en arbetsgifvare å hans verkstad, vid hans maskiner eller i alla händelser med hans verktyg, så funne de senare sin utkomst genom att med egna verktyg, åker- och körredskap bearbeta den jord, de förvärfvat eller på ena eller andra vilkoret fått åt sig upplåten. De förra behöfde icke ega redskap eller verktyg; de senare måste ega sådana och dertill dragare för att kunna använda dem liksom ock ett eller annat husdjur för att förädla en del produkter, som deras jord frambringade.

För att bereda båda kategorierna samma möjlighet att arbeta och existera, måste åt den senare verktyg och redskap bevaras, liksom ock de djur, som nödtorftligen behöfdes för att kunna använda dem.

Då nuvarande bestämmelser år 1877 tillkommit, hade Andra Kammarens åsigt varit den, att 100 vore rätta siffran, och Första Kammarens den, att 50 vore den rätta; genom sammanjemkning hade den blifvit 75.

Sedan dess hade på det ekonomiska området stora förändringar skett, och mångenstädes spelade nu 300 kronor icke större roll än 100 kronor år 1877.

Att utbyta siffran 75 mot 300 vore det minsta möjliga, om de verktyg, nemligen dragare, djur och redskap, åt landtmannen skulle bevaras, med hvilka han kunde fortsätta sitt yrke och med detsamma möjlighet till ekonomisk återupprättelse efter utmätning eller konkurs vore honom beredd.

I olika länder vore motsvarande belopp olika, men i det land, der landtmännen vore i ekonomiskt afseende lyckligast, nemligen Frankrike, uppgåfves detsamma vara 300 francs och i en del af Amerikas stater många gånger högre, ända upp till 1,000 dollars.

Då »egna hem»-frågan nu äfven i vårt land stode på dagordningen och man begärde statens mellankomst för att upprätta nya hem, vore ock skäl att med en bestämmelse sådan som den föreslagna skydda de hem på landet, som redan funnes.

Förslag om förändrade bestämmelser rörande värdet af den egendom, som må vid utmätning undantagas, hafva förut varit föremål för Riksdagens pröfning utan att dock till någon åtgärd föranleda. Sålunda väcktes vid 1892 och 1893 årens riksdagar inom Andra Kammaren af herr Olof Olsson motioner, i hufvudsak gående ut derpå, att det värde, till hvilket egendom finge undantagas, skulle höjas till etthundrafemtio kronor, och vid sistnämnda riksdag af herr O. A. Brodin motion om bestämmande af detta värde till femhundra kronor. Lagutskottet, till hvilket dessa motioner hänskötos, afstyrkte desamma, och anförde utskottet till stöd härför bland annat följande:

Enligt utskottets uppfattning borde lagstiftningen på förevarande område i främsta rummet afse att med billighet mot gäldenären förena full rättvisa mot borgenären, så att den förre icke gynnades på den senares bekostnad, och utskottet hade icke kunnat undgå att finna, att i det stadgande, deri ändring ifrågasatts, berörda uppgift blifvit löst på ett i det hela tillfredsställande sätt. Utskottet insåge väl, att hvarje siffra för det värdebelopp, som finge från utmätning undantagas, måste lida af en viss godtycklighet och föranleda en viss ojemnhet i tillämpningen, och utskottet ville icke heller förneka, att skäl kunde tala för någon höjning af det maximibelopp, som funnes stadgadt uti ifrågavarande afseende, men utskottet vågade på samma gång antaga, att gäldenärs skäliga anspråk på undseende då ännu vore med gällande stadganden nöjaktigt tillgodosedt, och att sålunda den föreslagna höjningen icke vore af verkligt behof påkallad.

Såsom framginge af de motiv, som lagts till grund för ifrågavarande motioner, hade de båda motionärerna i ämnet valt i viss mån olika utgångspunkter för sina framställningar. Sålunda afsåge herr Olof Olsson uteslutande att bereda lindring åt gäldenären, medan herr Brodin, i syfte af konsumtionskreditens inskränkande, jemväl ville hos långgifvaren väcka ökad betänksamhet mot beviljande af sådan kredit. Mot herr Brodins framställning ansåge sig utskottet böra erinra, att lagstiftaren af en i sig sjelf berättigad sträfvan att förebygga en osund utveckling af konsumtionskrediten icke finge låta förleda sig att för de mindre bemedlade i samhället göra det allt för svårt att komma i åtnjutande af den kredit, till hvars anlitan de mången gång för ett torftigt uppehälle vore oundgängligen hänvisade. Å andra sidan vore det af icke mindre vigt att ej gifva ökad näring åt den obetänksamhet vid iklädandet

af förbindelser, som redan allt för ofta gjorde sig gällande. Ur båda dessa synpunkter mötte betänklighet att bifalla herr Brodins förslag.

Tydligtvis kunde ock, ehuru väl i mindre mån, samma betänkligheter göras gällande i fråga om herr Olof Olssons ej så långt gående förslag. Genom hvarje förändring i den af motionärerna angifna rigtning äfventyrade man nemligen, att de båda ofvan framhållna synpunkterna icke blefve tillbörligt beaktade eller att den ena gjordes gällande på den andras bekostnad.

De skäl för bibehållande af nu gällande bestämmelser i detta ämne, som lagutskottet vid föregående riksdagar anfört, synas utskottet fortfarande ega giltighet. Mot förhöjning af det värdebelopp, till hvilket egendom må vid utmätning eller i konkurs undantagas, möta betänkligheter så väl i det afseendet, att den mindre bemedlade derigenom mången gång skulle utestängas från en kredit, hvilken, om den äfven stundom missbrukas, likväl ofta är för honom verkligt behöflig, som ock med hänsyn dertill, att benägenheten för onödig skuldsättning sannolikt skulle tilltaga, om möjligheten att freda egendom från borgenärernas kraf utsträcktes.

Utskottet, som å andra sidan icke vill underkänna betydelsen af de skäl, som kunna tala för en motsatt åsigt, finner emellertid i förslagets begränsning att endast gälla landsbygden ett ovilkorligt hinder att skänka det samma sitt understöd. Att i här förevarande afseende införa olikhet mellan land och stad torde så mycket mindre hafva skäl för sig, som af den kroppsarbetande befolkningen på landet åtminstone industriarbetarnes stora klass, i fråga om hvad densamma för sitt arbete behöfver, lefver under fullkomligt enahanda förhållanden som arbetarne i städerna.

Utskottet får följaktligen hemställa,

att förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 24 februa 1899.

På lagutskottets vägnar:

K. S. HUSBERG.

Herr *Jönsson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.